

d'autors tan purs i puristes com La Fontaine, Corneille i Molière; altrament llavors ja no era un mot recent, car malgrat del poc deteniment que han dedicat els estudiosos del francès mitjà i antic als mots que pertanyen al francès clàssic i modern, no sols l'han documentat des de finals del S. XVI, sinó que el substantiu postverbal *régale* hi és freqüent des del S. XV, i la variant *rigale* ja hi apareix el 1314 (Fauvel). Encara que no consta textualment (donada l'ambigüitat ortogràfica) amb quina mena de *e* es pronunciava el mot en els Ss. XIV-XVI, podem estar bastant segurs que primer fou *regaler* amb la «*e* semimuda», i que el pas a *régaler* és resultat de l'onada general d'influència sàvia que introduí *rê-* en lloc de *re-*, en moltes dotzenes de verbs, en els segles finals del francès de l'Edat Mitjana (probablement hi ajudà alhora una confusió amb l'homònim *régaler*, 'tornar a igualar', 'allisar', que es documenta des de c. 1400). No hi ha doncs cap suport de mena fonètica en les teories, que han exposat alguns, de manlleu castellà o italià del fr. *régaler*, ni d'una etimologia REGALIS 'reial', o *regalia*, ben arbitrària també en l'aspecte semàntic.

En canvi lligar *regaler* a *gale(r)* fent-lo arrencar del fr. ant. *galer* 'passar-s'ho bé, festivar', 'córrer-la, fer vida dolça', no topa amb cap dificultat, és l'evidència mateixa. De *régaler* és derivat *régale* com a substantiu postverbal. Manca evidentment de tota possibilitat material derivar *régale* de REGALIS, puix que un adjectiu *regal* 'regi, reial' no ha existit mai en castellà ni francès, i mal se'n podia per tant derivar cap verb en aquestes llengües, on el mot apareix primer que enlloc.

DERIV.: *Regal*; *regalat*; *regaladament*, V. supra.

¹ És, doncs, transitiu, en el sentit de 'gastar-s'ho en festes'. Convé deixar a part el fr. ant. *walois* 'alegre', més sovint *gallois*, o almenys serà prudent de no refiar-se'n: sembla ser idèntic a l'ètnic *gallois* que té així mateix el sentit de 'llibertí' i pot venir malgrat tot del germ. WALHA 'romànic', 'francès'. Tanmateix en aqueixa acc. moral deu haver-hi aiguabarreig dels dos corrents. Però no és possible, com ha pensat algú, de fer venir el verb *galer* i la seva colla d'aquesta nissaga gentilfícia. Veg. més sobre tot això en les notes 5 i 4 del DCEC. — ² «*Galant*, ein Beitrag zur französischen Wort- und Kulturgeschichte», en «Frankfurter Quellen und Forschungen zur germ. und rom. Philologie», 1936, 113 pp., cf. ZRPb. LVIII, 401-10, i la recensió esmentada de Rohlf. — ³ Notem la frase *hazer alguna gala* 'gastar quelcom per anar ben vestit': «vengo a Madrid a verme con mi suegro / y a ver esta divina cortसानa. / —De vuestro bien, si lo ha de ser, me alegro. / —Aquí quería *hazer alguna gala* / y entrar a vistas con vestido negro», L. de Vega, *El Marqués de las Navas*, v. 468. — ⁴ Encara que sovint les edicions modernitzin ometent la *-t*. En Martorell, en el cap. 149, comprovo que la princeps porta *galant Stephania* i no pas *galan* (com posa NCl. III, 108): «Ara ... haurem guanyada una sentència ... puix aquella *galant Stephania* serà de part nostra» (Ag. II, 194, Riq., 337.2); en el § 60 *galan* Ag. *galant*

Riq.; en el passatge citat del *Spill* hi ha *galants* en el ms., tot i que Chabàs ho corregeix en *galans* (sens dubte perquè rima amb *mans*, però no oblidem que en plural la *t* de *nt* generalment s'emmudeix àdhuc en les regions que la conserven). — ⁵ Altrament això després resta sobretot en comarques: «ell l'ha pla ben treta --- lo mateix que una *galant* personal!», Pons Mass. (*Trascant* p. l. S., 104).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *galada*, *galista*, *galejar*, *galejador*, *galeig*, *galoi*, *galanoi*, *galant*, *galana*, *galan*, *guilan*, *guilana*, *galanesa*, *galania*, *galanor*, *galanura*, *galandura*, *galanós*, *engalanar*, *engalanament*, *agalanar*, *galant* adj. 'que galanteja', *galanteria*, *galantejar*, *galantejador*, *galantejament*, *galanteig*, *galanterós*, *galanxó*, *galanxona*, amb *galanxona*, *galanxoneria*, *galanxonía*, *galanxonet*, *galatxó*, *gatxó*, *gala-gala*, *regalar*, *regalar-se*, *regalat*, *regal*, *regaladament*.

GALA II, 'cassanella o ballaruga del roure', del llatí GALLA id.; no està ben explicat per què hi ha *-l-* en lloc de la *-LL-* llatina; com que no hi ha notícia ni indici ferm que això ja vingui d'una variant llatina, i aquest mot sembla haver-se usat des d'antic, com avui, en les terres valencianes i altres del Migjorn, potser es tracta d'una forma acceptada del mossàrab. □ I.^a doc.: 1249.

En la Lleuda de Cotlliure de 1249, al mig d'una llista de mercaderies que paguen dos sous + dos drs. per carga, figura la *carga de gala*, entremig de les de *coral* i de *grana* i les de cotó i d'*encens* (RLR IV, 249); en la Tarifa de Barcelona de 1271 s'enumera «la carga de la *gala*» entre la «jarra d'oli e de tunyna» i el «quintar de plom»: paga en total 18 diners «e no s' deixa triar, pus sia aytal con la mostra, ne donar tara» (*EntreDL* I, 157.39); a les lleudes incloses en els Costums de Tortosa es posa *carga de gala* dos cops entre les de *vermeyló* i de *galangal* (ed. Ol. 389, 416) i també s'inclou la *gala porgada* entre el *comi porgat* i l'*encens gros porgat* (p. 404); en un inventari de Cervera de 1373 es trobaren «dos maçapans ab goma aràbicha e *gales*» (*BABL* VI, 201); l'*InvLC* n'assenyala set casos en docs. des de 1300 a 1424; també figura a la Farmacologia Cat. de Klagenfurt (S. XIV, AORBB III, 261); i en el *ThPu*. d'OPou figuren entre les «adrogues» les «*gales*: gallae» darrere l'encens i abans de la goma.

Aquest interès dels mercaders i adroguers es comprèn per l'ús que se'n feia per a receptes de fabricació: el mateix OPou ens dóna la «recepta de fer tinta: aygua de pluja --- *gales* picades, 3 onces ---» (199, 183). De fet en un doc. del Mostassaf de València de 1322 es priva «que negun tintorer o altre no guos metre molada, vern, ne *guala*, de les quals coses se fan tintes negres, ne aquelles no sien posades sobre blau ---» (*DBal*).

D'altra banda hi havia una malaltia del cavall amb aquest nom: «*gal*<*e*>s qui-s fan entorn dels peus: fan-se *gal*<*e*>s entorn dels peus del cavall, e fan-se sovèn per la fium de la estable --- e fa-hi hom aquesta